	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети			СМС ПО 3.32-2025
	С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университетинин кызматкерлеринин этика кодекси			
1-чыгарылыш	0-өзгөртүү	№1 экземпляр	1/10 барагы	

БЕКИТИЛДИ


Окумуштуулар кеңешинин
 26.12.2025 №5 протоколу

БЕКИТЕМИН

Ректордун м.а.
 К.О.Омурова



С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университетинин кызматкерлеринин этика кодекси

	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети			СМС ПО 3.32-2025
	С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университетинин кызматкерлеринин этика кодекси			
1-чыгарылыш	0-өзгөртүү	№1 экземпляр	2/10 барагы	

С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университетинин (мындан ары – Университет) жалпы жамааты, окутуучулары жана кызматкерлери жогорку билим берүү системасынын негизги максатына жетүүнү ишке ашыруунун жоопкерчилигин сезүү менен бул - дүйнө тааным дараметине, креативдүү ой жүгүртүү жөндөмдүүлүгүнө ээ жана өз адистиги боюнча компетенттүү кесипкөй жана маданий жактан багытталган инсандарды даярдоо, жана өзүнүн милдети катары корпоративдик башкаруунун принциптерин өркүндөтүү жана бекемдөө катары ушул Этика кодексин кабыл алат жана аны так сактоого милдеттенет.

1. Жалпы жоболор

1.1. Университеттин профессордук-окутуучулук курамынын, кызматкерлеринин этика кодекси (мындан ары - Кодекс) Университеттеги моралдык-этикалык принциптерди, нормаларды, жүрүм-турум эрежелерин жана иштиктүү баарлашууну аныктаган локалдык ченемдик укуктук акт болуп саналат.

1.2. Кодекс Кыргыз Республикасынын Конституциясынын, коррупцияга каршы аракеттенүү маселелерин жөнгө салуучу Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын, Университеттин Уставынын, ички эмгек тартибинин эрежелеринин, кызматтык нускамалардын, Университеттин эмгек жана жамааттык келишиминин жоболоруна ылайык иштелип чыккан, ошондой эле коомдун жана мамлекеттин жалпы таанылган моралдык принциптерине жана нормаларына негизделет.


1.3. Кодекс Университеттин окуу-педагогикалык, илимий, тарбиялык жана уюштуруу иштеринин руханий-адептик негиздерин чыңдоо жана өнүктүрүү, профессордук-окутуучулук курамынын, кызматкерлердин жана билим алуучулардын мотивациясын жогорулатууга көмөк көрсөтүү, Университеттин негизги өнүктүрүү программаларын жана адистерди даярдоонун сапатын жогорулатууга жана Университеттин кыргыз жана эл аралык билим берүү мейкиндигинде атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатууга багытталган иш-чараларын ишке ашырууга аң-сезимдүү колдоо көрсөтүүгө киргизилди.

1.4. Кодекс Университетке тиешелүү жүрүм-турум стандарттарын, коомдук ишенимди, анын кызматкерлери менен билим алуучулардын ак ниеттүүлүгүнө жана кесипкөйлүгүнө болгон ишенимди, ошондой эле Университеттин коомчулуктун алдында аброюн жана имиджин сактоого жардам берүү үчүн арналган.

1.5. Кодекс Университеттин бардык түзүмдүк бөлүмдөрү үчүн бир болуп саналат.

1.6. Университеттин профессордук-окутуучулук курамы, кызматкерлери ыктыярдуу түрдө ушул Кодексте белгиленген иштиктүү мамилелердин жана жүрүм-турумдун принциптерин, нормаларын жана эрежелерин сактоого милдеттенишет. Профессордук-окутуучулук курам, кызматкерлер ушул Кодекстин тексти менен таанышып кол коюуга милдеттүү. Кодекстин тексти Университеттин расмий сайтында жайгаштырылган.

1.7. Университеттин кызматкерлери эмгек келишимдерин түзүү менен Кодексте жазылган принциптерди кабыл алышат.

	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети		СМС ПО 3.32-2025
	С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университетинин кызматкерлеринин этика кодекси		
	1-чыгарылыш	0-өзгөртүү	№1 экземпляр

1.8. Университеттин профессордук-окутуучулук курамы, кызматкерлери тарабынан этиканын принциптерин жана стандарттарын сактоосу өздөрүнүн кызматтык милдеттерин аткарууда милдеттүү талап болуп саналат.

1.9. Университеттин саясаты Кодекстин принциптери кызматкерлердин ортосундагы мамилелерде гана эмес, Университеттен тышкаркы тышкы чөйрө менен болгон байланышында да сакталышы керектигин билдирет.

1.10. Ушул Кодекс менен жөнгө салынбаган маселелер боюнча этика, жүрүм-турумдун жалпы кабыл алынган нормалары колдонулат.

2. Окутуучулардын жана кызматкерлердин жалпы этикалык принциптери жана жүрүм-турум эрежелери


2.1. Адеп-ахлактык ак ниеттүүлүк, Университеттин кызыкчылыгына берилгендик жана кесиптик милдетине берилгендик профессордук-окутуучулук курамдын, кызматкерлердин жүрүм-турумунун моралдык жана этикалык стандарттарынын негизин түзөт.

2.2. Университеттин профессордук-окутуучулук курамынын жана кызматкерлеринин этикалык принциптери:

- чынчылдык жана калыстык;
- жүрүм-турумда жөнөкөйлүк жана токтоолук;
- ак ниеттүүлүк жана жеке жоопкерчилик;
- боорукердик жана ак ниеттүүлүк;
- кызматтык милдеттерди аткарууда кесипкөйлүк;
- этикалык ченемдердин бузулушуна жол бербөө.

2.3. Университеттин окутуучулары, кызматкерлери төмөнкүлөргө милдеттүү:

- Уставды, ички эмгек тартибинин эрежелерин жана башка локалдык ченемдик укуктук актыларды, Университеттин жетекчилигинин буйруктарын жана нускамаларын абийирдүүлүк менен сактоого жана аткарууга;
- жумушка жана сабакка өз убагында келүүгө;
- сырткы келбети (чач жасалгасы, кийими) классикалык жана бизнес-кэжуал стилине ылайык келүүгө. Эркектер Университеттин ичинде баш кийимчен жүрбөшү керек. Протоколдук жана башка расмий иш-чараларга катышкан кызматкерлерге атайын кийимдер боюнча талаптар коюлушу мүмкүн;
- жүрүм-турумдун жалпы этикетин сактоого, сылык-сыпаалыкка, сылык жана аяр мамиледе болууга, башкаларга жооп берүүгө, жагымдуу моралдык климатты түзүүгө, өз ара жардам көрсөтүүгө, пунктуалдуу жана өз ишине так болууга;
- туура сүйлөө жана баарлашуу стилин сактоо;
- башкалардын укуктарын жана эркиндиктерин урматтоого, башкалардын конституциялык принциптерге жана баалуулуктарга каршы келбеген диний жана саясий көз караштарына

	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети			СМС ПО 3.32- 2025
	С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университетинин кызматкерлеринин этика кодекси			
1-чыгарылыш	0-өзгөртүү	№1 экземпляр	4/10 барагы	

сабырдуулук менен мамиле кылууга; ар улуттун өкүлдөрү болгон кызматкерлердин жана билим алуучулардын урп-адаттарын жана салттарын урматтоого, улуттук топтордун өзгөчөлүктөрүн эске алууга;

- улутуна, жашына, тилине, жынысына жана башка өзгөчөлүгүнө, ошондой эле саясий жана диний көз караштарына карап басмырлоого жол бербөөгө;

- курагына жана/же кызматына карабастан бири-бирине формалдуу түрдө, “Сиз” деп кайрылууга;

- Университеттин билим алуучуларына адеп-ахлактык жана маданий жактан өсүшүнө көмөктөшүүгө;

- адал умтулуунун негизинде илимий-изилдөө жана илимий иштерди жигердүү жүргүзүүгө, билимдин жана далилдердин негиздүүлүгүн камсыз кылууга, соттун калыстыгын сактоого жана натыйжаларды билдирүүдө ак ниет болууга;

- Университеттин мүлкүнө аяр мамиле жасап, кабинеттерде, аудиторияларда жана Университеттин башка жайларында тазалыкты сактап, тейлөө кызматкерлердин эмгегин сыйлоого;

2.4. Университетте маданий иш-чараларды өткөрүүдө профессордук-окутуучулук курам, кызматкерлер жана билим алуучулар колдоо көрсөтүп, жардам көрсөтүп, мүмкүн болушунча иш-чараларга катышышат.

2.5. Сабак учурунда жана ар кандай иш-чараларда (чогулуштар, конференциялар, жолугушуулар) электрондук түзүлүштөрдүн (телефон) сигналдарынын үнү өчүрүлүүгө тийиш.


2.6. Иш-чараларда - жолугушууларда, конференцияларда, концерттерде - баяндамачыларга урмат-сый менен мамиле кылуу, унчукпай, тартипти сактоо, баяндамадан кийин гана суроо берүү зарыл.

2.7. Университеттин аймагында саясий жана идеологиялык үгүт иштерин жүргүзүүгө тыюу салынат.

2.8. Кыргыз Республикасынын Укук бузуулар жөнүндө кодексинин 83-беренесине, ошондой эле Кыргыз Республикасынын жарандарынын ден соолугун тамекини, никотинди керектөөнүн кесепеттеринен жана айланадагы тамеки түтүнүнүн жана аэрозолдун таасиринен коргоо жөнүндө мыйзамына ылайык, Университеттин аймагында, белгиленбеген жерлерде тамеки заттарын тартууга, өрт жана санитардык коопсуздук эрежелерин бузууга тыюу салынат.

2.9. Университеттин аймагында уулу жана баңгизаттык заттарды, ошондой эле психотроптук каражаттарды таратууга жана колдонууга катуу тыюу салынат. Университеттин аймагында алкогольдук жана башка тыюу салынган заттарды колдонууга, мас абалда болууга жол берилбейт.

2.10. Университеттин кызматкерлеринин Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык башка милдеттери болушу мүмкүн.

	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети			СМС ПО 3.32-2025
	С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университетинин кызматкерлеринин этика кодекси			
	1-чыгарылыш	0-өзгөртүү	№1 экземпляр	5/10 барагы

3. Коррупцияны алдын алуу

3.1. Университеттин кызматкерлери коррупциялык тобокелдиктерди жаратышы мүмкүн болгон кызыкчылыктардын кагылышын болтурбоо жана алдын алууга милдеттүү.

3.2. Кызыкчылыктын кагылышуусу кызматкердин кызыкчылыктары алардын милдеттерин же функцияларын аткарууга таасир эткенде келип чыгат, бул билим алуучулардын жана башка кызматкерлердин укуктарын жана кызыкчылыктарын бузууга алып келет же алып келиши мүмкүн.

3.3. Кызыкчылыктардын кагылышуусу же мындай чыр-чатактын чыгышы мүмкүн болгон учурда кызматкер бул тууралуу жетекчисине билдирүүгө милдеттүү. Кызыкчылыктардын кагылышуусу келип чыккан учурда жетекчи кызматкердин өзүнүн кызматтык ыйгарым укуктарын жеке кызыкчылыгы үчүн пайдаланууга жол бербөө боюнча мыйзамда белгиленген чараларды көрүүгө милдеттүү.

3.4. Кызматкер өзүнүн кызматтык милдеттерин аткарууда Университеттин ичиндеги коррупцияга жол бербөөгө милдеттүү.

3.5. Университеттин кызматкерлери төмөнкүлөргө укугу жок:

- билим алуучулардан билим берүү же илимий-изилдөө процессинин натыйжаларына таасир этүүгө багытталган ар кандай белектерди же ыраазычылыктарды кабыл алууга;
- билим алуучулардан экзамендерге (тесттерге) акы алууга;
- бааларды коюуда жана окуудан тышкары иш-чараларды өткөрүүдө билим алуучуларга бир жактуу мамиле жасоого жана субъективдүүлүккө жол берүүгө;
- билим алуучулардын билимин учурдагы, аралык жана жыйынтыктоочу баалоодо тапшырмаларга коюлган талаптарды субъективдүү түрдө төмөндөтүүгө;


3.6. Туулган күнгө, үй-бүлөлүк тойлорго, майрамдарга жана башкаларга кесиптештерден өтө кымбат эмес белек алууга жол берилет.

3.7. Университеттин профессордук-окутуучулук курамы же кызматкерлери тарабынан иш сапарларда же протоколдук жана башка расмий иш-чараларга байланыштуу алынган белектер акт менен Университетке өткөрүлүп берилет. Бул чектөөлөр расмий сыйлыктарга (ыраазычылык каттар, ардак грамоталар, дипломдор, сертификаттар ж.б.) жайылтылбайт.

4. Окутуучунун кесиптик этикасы

4.1. Профессордук-окутуучулук курамы:

- өзүнүн кызматтык милдеттерин абийирдүү аткарууга жана аларды жогорку кесиптик деңгээлде аткарууга умтулууга;
- билим алуучулар менен өз ара мамилелерин бири-бирин сыйлоонун негизинде куруу;
- өзүнө жана билим алуучуларга жогорку талаптарды талап кылуу, объективдүүлүктү жана калыстыкты сактоо;

	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети			СМС ПО 3.32-2025
	С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университетинин кызматкерлеринин этика кодекси			
1-чыгарылыш	0-өзгөртүү	№1 экземпляр	6/10 барагы	

- билим алуучуларга төмөнкүдөй сапаттарды өнүктүрүүгө умтулуу: өз алдынчалык, демилгечилик, жоопкерчилик, критикалык ой жүгүртүү, өзүн өзү башкаруу, өзүн-өзү өркүндөтүү, өзүн-өзү тарбиялоо, абийирдүүлүк, чынчылдык, кесипкөйлүк, патриотизм, башкалардын укуктарын жана эркиндиктерин урматтоо.

4.2. Окутуу жана тарбиялоо процессинде окутуучулар жалпы кабыл алынган моралдык-этикалык нормаларга карама-каршы келе турган же инсандын кызыкчылыктарын бузганга таасир этүүчү каражаттарды колдоно албайт.

4.3. Окутуучулар билим алуучулар менен кесиптештеринин жана/же башка билим алуучулардын кесиптик жана жеке жактарын, сапаттарын, иш-аракеттерин талкуулабашы керек.

4.4. Окутуучулардын билим алуучуларга карата түз же кыйыр билдирүүлөрү же алар тарабынан башка аракеттери оң баа же акча, же белекке алмаштыруу убадасы катары кабыл алынышы болбойт.

4.5. Окутуучунун же башка кызматкердин сырттан жасаган иш-аракеттери, же алардын коомдук, саясий бирикмеге, диний уюмга таандыктыгы алардын кызматтык милдеттеринин калыстыгына жана объективдүүлүгүнө шек жаратпашы керек.

4.6. Университеттин профессордук-окутуучулук курамы же кызматкери өзүнүн кызмат абалынан пайдаланып, башка кызматкерлерди коомдук, саясий жана диний уюмдардын иштерине катышууга мажбурлабашы керек.

4.7. Университеттин профессордук-окутуучулар курамына жана кызматкерлерине саясий жана диний иш-чараларды өткөрүүгө тыюу салынат

4.8. Жумуш убактысында кызматтан тышкаркы иштер менен алектенүүгө тыюу салынат.

4.9. Университеттин окутуучулары жана кызматкерлери өзүнүн ишмердүүлүгү Кыргыз Республикасынын мыйзамдарын бузууга же Университеттин мүлкүнө же имиджин бузууга алып келиши мүмкүн болгон жагдайлардан качууга тийиш.


4.10. Коомдук иш-чараларда Университеттин окутуучулары жана кызматкерлери эл алдында сүйлөө ыкмаларын туура колдонуп, Университеттин беделине шек келтирген туура эмес жүрүм-турумдан жана билдирүүлөрдөн алыс болушу керек.

4.11. Университеттин атынан ачык билдирүүдө кызматкерлер жана профессордук-окутуучулук курам Университеттин позициясына туура келген маалыматтарды айтууга укуктуу.

4.12. Университеттин окутуучулары жана кызматкерлери төмөнкүлөргө милдеттүү:

- эмгектик жана жамааттык келишимдердин, ички эмгек тартибинин эрежелеринин, кызматтык нускамалардын жана башка ички ченемдик документтердин талаптарын сактоого;


- ар кандай укук бузуулар же жогорудагыларды сактабагандыгы үчүн жеке жоопкерчилик тартат;

	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети			СМС ПО 3.32-2025
	С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университетинин кызматкерлеринин этика кодекси			
	1-чыгарылыш	0-өзгөртүү	№1 экземпляр	7/10 барагы

- жумушка болгон мамилеси жана жүрүм-туруму аркылуу туруктуу жана позитивдүү командалык чөйрөнү түзүүгө салым кошууга;
- башкалардын ар-намысын жана кадыр-баркын сыйлоого;
- Университеттин мүлкүнө аяр мамиле жасоо жана аны сарамжалдуу жана натыйжалуу пайдаланууга;
- кызыкчылыктардын кагылышуусуна жол бербөөгө өзүн же башкалар үчүн адептүү алып жүрүүгө;
- кесиптештеринин жынысына, жашына, расасына, саясий көз карашына, динине жана башка белгилерине карап басмырлоого жол бербөөгө;

5. Кызматкердин жүрүм-турум этикасы

- 5.1. Университеттин жамаатындагы мамилелер, өз ара жардамдашуу, кызматташуу жана бүтүндөй жагымдуу климатты сактоо - Университеттин биримдигин негизинде куралат.
- 5.2. Кызматкерлерди жетектеген негизги принцип - бул өз ара урматтоо, иштиктүү этикага негизделген. калыстык жана кесиптештер ортосундагы чынчылдык мамилелер.
- 5.3. Кызматкерлер Университеттин аброюн чыңдоого салым кошуп, ага доо кетире турган жүрүм-турумдан алыс болууга тийиш.
- 5.4. Кызматкерлер өздөрүнүн жүрүм-турумун, сезимдерин жана эмоцияларын көзөмөлдөшү керек, жеке жактыруулары, жактырбоолору же маанайы жумуш чечимдерине таасир этишине жол бербеш керек.
- 5.5. Кесиптештерге, жетекчиликке жана билим алуучуларга кызматтык же социалдык абалына карабастан бирдей сылык мамиле кылуу керек.
- 5.6. Кызматтык телефон аркылуу иштиктүү баарлашууда этика эрежелерин сактоо менен чалууларга жооп берүү.
- 5.7. Кызматкерлер талкууга катышпаган кесиптештеринин кесиптик сапаттарына, жүрүм-турумуна жана жеке жашоосуна карата терс пикирлерди айтуудан алыс болушу керек.
- 5.8. Кызматкерлер Университеттин окуу-тарбиялык, илимий иштери жана ички маселелерин уюштуруу боюнча Университеттин жана анын түзүмдүк бөлүмдөрүнүн жетекчилигине өз ой-пикирин ачык айтып, арыздарды жана сунуштарды бере алышат.
- 5.9. Кызматкерлер өздөрүнүн жеке беделине жана ишкердик беделине, же Университеттин беделине жана аброюна доо кетире турган чыр-чатактарга баруудан алыс болушу керек.
- 5.10. Конфликттерди алдын алуу жана чечүү үчүн кызматкерлер төмөнкүлөргө милдеттүү:
 - ар кандай чыр-чатактар же чыр-чатактардын коркунучу жөнүндө түздөн-түз жетекчисине билдирүүгө;
 - шек туудурган, инсандар аралык мамилелерди бузуп токтотуу;
 - өзүн татыктуу алып жүрүүгө жана өзүнүн кызматтык милдеттерин кесиптик этиканын принциптерине жана стандарттарына ылайык так сактоого аракеттенүүгө;
 - коррупция менен күрөшүү;

	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети			СМС ПО 3.32-2025
	С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университетинин кызматкерлеринин этика кодекси			
	1-чыгарылыш	0-өзгөртүү	№1 экземпляр	8/10 барагы

- чыр-чатактардын терс кесепеттерин жоюу боюнча чараларды көрүү.

5.11. Түзүмдүк бөлүмдүн жетекчиси чыр-чатакты жөнгө салууга багытталган зарыл чараларды көрүүгө милдеттүү.

5.12. Түзүмдүк бөлүмдүн жетекчиси кесипкөйлүктүн, калыстыктын, боорукердиктин үлгүсү болушу керек, адамдарга кунт коюу менен мамиле кылып, натыйжалуу иш үчүн коллективде жагымдуу моралдык-психологиялык климатты түзүүгө көмөктөшүш керек. Түзүмдүк бөлүмдүн жетекчиси жоопкерчиликти кол алдындагы кесиптештерине жүктөөгө укугу жок.

6. Тышкы түзүмдөр, өнөктөштөр жана массалык маалымат каражаттары менен өз ара аракеттенүүнүн этикалык эрежелери

6.1. Тышкы уюмдар менен өз ара аракеттенүүдө Университет, анын түзүмдүк бөлүмдөрү, профессордук-окутуучулар курамы, кызматкерлери төмөнкүлөрдү жетекчиликке алышат:

- иштиктүү этикасынын жогорку стандарттарын;
- берилген маалыматтын ишенимдүүлүгүнүн принцибин;
- пикир келишпестиктерди жана талаш-тартыштарды сүйлөшүү жана компромисс аркылуу чечүү принцибин.

6.2. Университеттин профессордук-окутуучулук курамы, кызматкерлери массалык маалымат каражаттары менен өз ара аракеттенүүдө:

- Университеттин кызыкчылыгында иш алып барууга, анын имиджин сактоого жана Университеттин кызыкчылыгына зыян келтирүүчү аракеттерге барбоого;
- Университеттин беделин түшүрүүдөн алыс болуу;
- кызматтык милдеттерин аткарууда алынган маалыматтарды кыянаттык менен пайдаланууга жол бербөөгө;
- жалган маалыматтарды таратууга жол бербөө.


7. Этикалык ченемдеринин бузууларын кароонун тартиби

7.1. Ушул Кодексте белгиленген этикалык ченемдерди жана эрежелерди бузуу менен байланышкан маселелерди кароо үчүн Этика комиссиясы (мындан ары - Комиссия) түзүлөт.

7.2. Комиссиянын курамы так санда болушу керек, бирок үчтөн кем эмес

7.3. Комиссия гендердик өкүлчүлүктү эске алуу менен Университеттин ичинде кадыр-баркка жана урмат-сыйга ээ болгон Университеттин окутуучуларынан, кызматкерлеринен түзүлөт. Комиссиянын төрагасы болуп мамлекеттик тил жана жаштар саясаты боюнча проректор саналат. Персоналдык жана сандык курамы Университеттин ректору тарабынан бекитилет.

7.4. Комиссиянын жыйналыштары кварталына бир жолудан кем эмес, ошондой эле зарылчылыкка жараша өткөрүлөт.

	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети			СМС ПО 3.32-2025
	С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университетинин кызматкерлеринин этика кодекси			
1-чыгарылыш	0-өзгөртүү	№1 экземпляр	9/10 барагы	

7.5. Комиссия төмөнкү иш-чараларды жүзөгө ашырат:

- этика ченемдеринин бузууларын аныктайт;
- коррупциялык тобокелдиктерди азайтуу жана кызыкчылыктардын кагылышын жоюу боюнча сунуштарды берет;
- кызматкерлер менен этика маселелери боюнча профилактикалык талкууларды өткөрөт;
- мыйзамдарга ылайык башка маселелерди карайт.

7.6. Этикалык ченемдерин бузуу аныкталган учурда Комиссия төмөнкүдөй чечимдерди кабыл алат:

- окутуучуга, кызматкерге моралдык айыптоо берет;
- этика ченемдерин милдеттүү түрдө сактоо жөнүндө жазуу жүзүндө эскертүү берет;
- кызматкерге карата тартиптик жаза чараларын колдонуу жөнүндө ректорго сунуш киргизет.

7.7. Комиссиянын мүчөлөрү Университеттин профессордук-окутуучулук курамы, кызматкерлери тарабынан жасалган этикалык бузуулар жөнүндө ачык айтууга укугу жок. Эгерде кандайдыр бир этикалык бузуулар аныкталса, Комиссия аларды коомчулукка жарыялоонун максатка ылайыктуулугун ректор менен макулдашат.

7.8. Кодексти сактабаган кызматкерлер үчүн Комиссия баа берип, жүрүм-турумуна өзгөртүүлөрдү киргизүүнү сунуштай алат.

8. Этикалык бузуулардын түрлөрү

8.1. Этиканы бузуу (укук бузуу) – бул кызматкердин ушул Кодексте белгиленген жүрүм-турум нормаларын жана эрежелерин сактабашы.

8.2. Укук бузуу олуттуу же оор болуп бөлүнөт:

- олуттуу укук бузуу – бул бир гана окутуучунун, кызматкердин өзүн жаманатты кылуу;
- жарандардын жана коомчулуктун ишенимине шек келтирген оор мыйзам бузуулар.


8.3. Комиссия тартип бузуунун түрүн классификациялоодо анын бир жыл ичинде кайталанбагандыгын эске алат.

8.4. Эгерде кызматкер этикалык нормаларды бир жылдын ичинде бир нече жолу бузса, алардын укук бузуулары олуттуудан кайра оорго классификацияланышы мүмкүн.

9. Этика боюнча комиссиянын чечимдерине даттануу

9.1. Кызматкер Комиссиянын чечими менен макул болбогон учурда, чечим боюнча маалымдалган кийин үч жумушчу күндүн ичинде өзүнүн жетекчисине, ректорго же Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган мөөнөттө сотко жазуу жүзүндө даттанууга укуктуу.

9.2. Кызматкердин жазуу жүзүндөгү кайрылуусунун негизинде жетекчи даттанууну кароо үчүн апелляциялык комиссия түзөт.

	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети			СМС ПО 3.32-2025
	С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университетинин кызматкерлеринин этика кодекси			
	1-чыгарылыш	0-өзгөртүү	№1 экземпляр	10/10 барагы


9.3. Апелляциялык комиссиянын курамына Этика комиссиясынын мүчөлөрү, ошондой эле даттануу берген кызматкерге көз каранды кандайдыр бир адам кире албайт.

9.4. Апелляциялык комиссиянын чечими Этика комиссиясы үчүн милдеттүү болуп саналат.

9.5. Апелляциялык комиссия 7 жумушчу күндүн ичинде өз чечимин чыгарат.

10. Корутунду жоболор

10.1. Профессордук-окутуучулук курамдын жана кызматкерлердин ушул Кодекстин жоболорун сактоосу аттестациялоодо, шайлоодо жана конкурстук жол-жоболордо, жогорку кызмат орундарына жылдыруу үчүн кадрлардын резервин түзүүдө, сыйлоо же дисциплинардык жоопкерчиликке тартуу жөнүндө чечим кабыл алууда эске алынат.

	<p align="center">Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги</p> <p align="center">С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети</p>			<p>СМС</p>
	<p align="center">Билим алуучуларынын этика кодекси</p>			<p>ЖЖ 3.33- 2025</p>
	1-выпуск	0-изменение	№1 экземпляр	3/8 лист

2. Кодекстин максаты, милдеттери. Билим алуучулардын жалпы этикалык принциптери

- 2.1. Адеп-ахлактык ак ниеттүүлүк, окууга кызыкчылыгын арттыруу жана окуу милдетине берилгендик билим алуучулардын жүрүм-турумунун моралдык жана этикалык стандарттарынын негизин түзөт.
- 2.2. Кодекстин максаты билим алуучулардын Университетте билим алуу мезгилиндеги этикалык жүрүм-турум эрежелерин жана стандарттарын так аныктоо болуп саналат.
- 2.3. Кодекстин милдеттери – билим алуучулардын адеп-ахлак нормаларын сактоого болгон жоопкерчилигин жогорулатуу, ошондой эле алардын Университеттин миссиясын жана стратегиялык максаттарын ишке ашыруудагы ролун бекемдөө.
- 2.4. Билим алуучулардын жалпы этикалык принциптери:
- жоопкерчилик, жигердүүлүк, абийирдүүлүк, чынчылдык, демилгелүүлүк, кесипкөйлүк, ак ниеттүүлүк, өз алдынчалык, коммуникативдүүлүк жана демократизм.

3. Коррупцияны алдын алуу

- 3.1. Университеттин билим алуучулары коррупциялык тобокелдиктерди жаратышы мүмкүн болгон кызыкчылыктардын кагылышын болтурбоо милдеттүү.
- 3.2. Кызыкчылыктардын кагылышуусу же чыр-чатактын чыгышы мүмкүн болгон учурда билим алуучулар бул тууралуу кураторуна билдирүүгө милдеттүү.
- 3.4. Билим алуучу өзүнүн окуу милдеттерин аткарууда Университетте коррупцияга жол бербөөгө милдеттүү.
- 3.5. Билим алуучулар окуу же илимий-изилдөө процессинин натыйжаларына таасир этүүгө багытталган ар кандай белектерди же ыраазычылыктарды окутуучуларга берүүгө, жогорку баа алуу үчүн туугандык же тааныш байланыштарын колдонууга болбойт;

4. Билим алуучулардын жүрүм-турум этикасы

- 4.1. Билим алуучулар өз мекенинин татыктуу атуулу жана тандаган адистигине кесипкөй адис болууга умтулушу керек.
- 4.2. Билим алуучу Университеттин салттарын урматтап, анын аброюн жогорулатууга милдеттүү.
- 4.3. Билим алуучулар Университеттин кызматкерлеринин, билим алуучуларынын ар-намысына жана кадыр-баркына шек келтирген аракеттерди жасоодон алыс болушу керек.
- 4.4. Билим алуучулар окуу ишинин бардык түрлөрүнө жана баалоо формаларына абийирдүүлүк менен катышат, окуу процессинде абийирсиздикке, тартипсиздикке, алдамчылыкка, көз боёмочулукка жол берилбейт. Окуу процессине кандайдыр бир жол менен тоскоол болгон жана башкаларга ыңгайсыздык жараткан аракеттерге, мисалы, сабак учурунда аудиторияда эркин жүрүү же сүйлөшүү, анын ичинде уюлдук телефондор менен баарлашууга



Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү
жана инновация министрлиги
С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети
Билим алуучуларынын этика кодекси

СМС
ЖЖ 3.33-
2025

1-выпуск

0-изменение

№1 экземпляр

4/8 лист

тыюу салынат. Сабак учурунда билим алуучулар электрондук шаймандарды окуу процессине байланыштуу максаттарда гана колдоно алышат.

4.5. Билим алуучуларды жетектөөчү негизги принцип - бул студенттер жамаатынын мүчөлөрүнүн ортосунда өз ара урматтоо, калыстык жана чынчылдык. Адепсиздикке, орой сөзгө, башкалардын ар-намысына жана кадыр-баркына шек келтирүүгө, аларга моралдык же материалдык зыян келтирүүгө, мыйзамсыз аракеттерди жасоого жол берилбейт.

4.6. Билим алуучулардын ортосундагы ар түрдүү топтордун, уюмдардын жана башкалардын баарлашуунун ар кандай формалары колдоого алынат — академиялык маселелерди биргелешип талкуулоо жана чечүү, долбоорду ишке ашыруу, жаштардын ыйгарым укуктуу иш-чараларына жана конкурстарына катышуу, бош убакытты өткөрүү, студенттердин өз алдынча башкаруу системасын чыңдоого багытталган иш-чаралар, билим алуучулардын чыгармачылык ишмердүүлүгүн өнүктүрүү (илимий-билим берүү, спорт, искусство ж.б. Алар мындай иш-чараларды ар тараптан колдоп, аларды ишке ашыруу үчүн ыңгайлуу климатты түзүүгө салым кошуп жатышат.

4.7. Билим алуучулар бизнес-кэжуал стилин карманышып, өтө ачык эмес макияж, чач жасалгасы тыкан жана таза болушу абзел. Спорттук (кыска шымчан (шорты))(дене тарбия сабагынан тышкары) жана кечки стилдеги кийимдерди окуу процессинде кийүүгө жол берилбейт. Университеттин ичинде эркектер баш кийимчен жүрбөшү керек. Сабак учурунда сырт кийим менен отурушу этикага туура келбеген жүрүм-турум катары бааланат.

4.8. Билим алуучулар Университеттин китепканасына жана маалымат ресурстарына жана мүлкүнө аяр жана урмат менен мамиле кылышат.

4.9. Университеттин жатаканасында жашаган студенттер төмөнкүлөргө милдеттүү:

- жатаканада бардык жашоо эрежелерин санитардык-гигиеналык режимине ылайык сактоо, ошондой эле жатакананы жана анын айланасын тазалыкта сактоого;

- жатакана акысын өз убагында төлөөгө;

- окуу мезгилинде берилген турак-жайга жана мүлккө жакшы кам көрүп, аяр мамиле жасоого.

4.10. Университеттин студенттик коомчулугу академиялык абийирсиздиктин бардык түрлөрү менен күрөшүүгө умтулат, анын ичинде:

- билимге көзөмөл жүргүзүүдөн өтүү үчүн чоочун адамдар аркылуу пайдалануу жана тапшырмаларды көчүрүү;


- окуу материалдарын (өз алдынча иштер, курстук иштер, тесттер жана башка тапшырмалар) интернет-ресурстардан көчүрүп, өз ишинин натыйжасы катары берүү;

- жогорку баа алуу үчүн туугандык же тааныш байланыштарын колдонуу;

- окутуучуну алдоо жана сыйлабастык кылуу;

- Университеттеги окууга түздөн-түз же кыйыр түрдө тиешелүү документтерди жасалмалоо;

- сабакка кечигип келүү, сабактарды же алардын айрым бөлүктөрүн жүйөлүү себепсиз калтыруу.

	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети			СМС ЖЖ 3.33- 2025
	Билим алуучуларынын этика кодекси			
	1-выпуск	0-изменение	№1 экземпляр	5/8 лист

4.11. Университеттин билим алуучулар жамааты төмөнкүлөрдү өздөрү үчүн жол берилгис деп эсептейт:

- ар кандай наркотикалык заттарды колдонуу, даярдоо жана таратуу;
- адепсиз жана орой сөздөрдү/сүйлөөнү колдонуу;
- Университеттин имараттарында жана аймагында тамеки чегүү;
- алкогольдук ичимдиктерди колдонуу жана Университеттин аймагында мас абалда жүрүү;
- жалпы кабыл алынган адеп-ахлак эрежелерин сактабоо, анын ичинде коомдук жайларда орунсуз жүрүм-турум;
- студенттерге, окутуучуларга жана кызматкерлерге карата орой мамиле жана кемсинтүү;
- агрессияны ачык түрдө билдирүүнүн ар кандай формалары;
- сексуалдык асылуулар, зордук-зомбулук колдонуу;
- эркин жүрүүнү, сөз эркиндигин жана жыйын өткөрүү эркиндигин бузуу;
- курал же жарылуучу заттарды мыйзамсыз алып жүрүү же сактоо;
- улутуна, жашына, тилине, жынысына жана башка өзгөчөлүгүнө, ошондой эле саясий жана диний көз караштарына карап басмырлоого жол бербөөгө;
- Университеттин аймагында коммерциялык иш жүргүзүү.

Бул талаптарды бузуу билим алуучуларды окуудан чыгарууга алып келет.


4.12. Университеттин билим алуучулар жамааты төмөнкү аракеттерди мыйзамга каршы деп эсептейт жана жол берилгис деп табат:

- Университеттин мүлкүн, ошондой эле билим алуучулардын, кызматкерлердин жана окутуучулардын жеке мүлкүн уурдоо;
- материалдык, социалдык жана башка фонддорго кайдыгер мамиле кылуу;
- аудиториялардан, лабораториялардан, кабинеттерден, окуу жана жатакана корпустарынан жана башка жайлардан ар кандай жабдууларды, окуу куралдарын, адабияттарды, приборлорду жана башка мүлктү тиешелүү уруксатсыз алып чыгуу;
- вандализм (Университеттин мүлкүн атайылап бузуу же жок кылуу).

4.13. Билим алуучулар жамааты ушул Кодекстин жоболорун тарабынан бузуу менен байланышкан жагдайларды кароо үчүн этика комиссиясы иш алып барат.

5. Билим алуучулар менен Университеттин окутуучулары, кызматкерлери ортосундагы өз ара мамилеси

5.1. Билим алуучулар, окутуучулар жана администрация жогорку кесиптик билим берүү милдетин — тиешелүү багыттардагы жогорку квалификациялуу адистерди даярдоо милдетин ишке ашырууда бир максатты көздөгөн тараптар болуп саналат. Бул милдетти аткарууда кызматташтык жана өз ара жардам өзгөчө мааниге ээ.

	<p align="center">Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги</p> <p align="center">С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети</p>			<p>СМС</p>
	<p align="center">Билим алуучуларынын этика кодекси</p>			<p>ЖЖ 3.33- 2025</p>
1-выпуск	0-изменение	№1 экземпляр	6/8 лист	

5.2. Билим алуучулар Университеттин Уставын, жеке келишимде көрсөтүлгөн милдеттерди, жатаканада жашоо эрежелерин жана Университеттин башка локалдык актыларын, жетекчилигинин буйруктарын жана нускамаларын абийирдүүлүк менен сактоого жана аткарууга милдеттүү.

5.3. Билим алуучу окутуучунун кызмат ордун, аты-жөнүн (аты, атасынын аты, фамилиясы) билүүгө жана ага урмат-сый менен мамиле кылып, субординацияны сактоого милдеттүү.

5.4. Билим алуучулар сабактарга өз убагында келүүгө тийиш. Сабакка кечигип келген студент эшикти акырын тыкылдатып, этияттык менен ачып, саламдашып, кечирим сурап, аудиторияга кирүүгө уруксат суроого тийиш. Уруксат берилген учурда, башкалардын көңүлүн бурбай, аудиториядагы эң жакын бош орунга отурушу зарыл.

5.5. Билим алуучулар окутуучуну ордунан туруп тосуп алышат.

5.6. Билим алуучулар төмөнкүлөрдү жасабоого тийиш:

- сабакта кайчы пикир учурунда талаш жаратуу;
- өзүнүн баасынан башка билим алуучулардын бааларын окутуучу менен талкуулоо.

5.7. Жумуштан кийинки (кечинде) убакытта окутуучунун тынчын алып телефон чалууга, үйүнө барууга болбойт.

5.8. Билим алуучулар окутуучу менен төмөнкү учурларда иш алып барарын эске алуу:


- сабактар — расписание боюнча;
- консультациялар — расписание боюнча;
- зачеттор жана экзамендер — расписание боюнча (кайра тапшырууларды кошкондо);
- жеке макулдашылган убакта;
- студенттик иш-чаралар учурунда (маданий-массалык, спорттук иш-чаралар, илимий студенттик конференциялар, студенттик илимий кружок жыйындары ж.б.).

5.9. Окутуучу билим алуучунун өтүнүчү боюнча коюлган бааны негиздеп түшүндүрүп берүүгө милдеттүү.

5.10. Сабактар учурунда тынчтыкты жана тартипти сактоо талап кылынат. Сабактын (лекциялык же практикалык) өтүшүнө тоскоолдук кылган жана башка билим алуучунун билим алуусуна кедерги жараткан аракеттерге жол берилбейт. Аларга сабак учурунда аудитория ичинде эркин жүрүү, сүйлөшүү, уюлдук байланыш каражаттарын колдонуу жана сабактын өзгөчөлүгү менен каралбаган башка аракеттер кирет.

5.11. Окутуучу тартипти бузгандыгы үчүн билим алуучуну сабактан чыгарууга укуктуу. Билим алуучу талаш-тартышка барбастан, коюлган талапка баш ийүүгө милдеттүү. Сабактан кийин окутуучуга сылык түшүндүрмө берип, кечирим суроосу зарыл.

5.12. Эгер билим алуучу менен окутуучунун ортосунда жеке конфликт жаралса, билим алуучу кафедра башчысына кайрылып, экзаменди башка окутуучуга тапшырууга уруксат сурайт.

	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети			СМС
	Билим алуучуларынын этика кодекси			ЖЖ 3.33-2025
	1-выпуск	0-изменение	№1 экземпляр	7/8 лист

Окутуучуну алмаштыруу маселеси кафедра башчысынын сунушунун негизинде декан/проректор/ректор тарабынан чечилет.

5.13. Тапшырманы көчүрүп жазууга, шпаргалкаларды колдонууга, окутуучунун кол тамгасын жасалмалоого, ошондой эле алдамчылыкка жана документтерди бурмалоого багытталган башка аракеттерге жол берилбейт.

5.14. Сабак учурунда жана ар кандай иш-чараларда (чогулуштар, конференциялар, жолугушуулар) электрондук түзүлүштөрдүн (телефон) сигналдарынын үнү өчүрүлүүгө же окутуучунун талабы менен бир жерге чогултулууга тийиш. Окуу процессинде телефон аркылуу сүйлөшүү, радиогарнитура колдонуу жана аудиоплеер угуу этикалык нормаларды одоно бузуу катары бааланат.

5.15. Университетте маданий иш-чараларды өткөрүүдө билим алуучулар колдоо көрсөтүп, жардам көрсөтүп, мүмкүн болушунча иш-чараларга жигердүү катышышат.

5.16. Иш-чараларда - жолугушууларда, конференцияларда, концерттерде - баяндамачыларга урмат-сый менен мамиле кылуу, унчукпай, тартипти сактоо, баяндамадан кийин гана суроо берүү зарыл.

5.17. Университеттин билим алуучуларына Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык башка милдеттери болушу мүмкүн.

6. Университеттин аймагында билим алуучулардын жүрүм-турум эрежелери

6.1. Окуу корпусунун кире беришинде кезек жаралган учурда билим алуучулар окутуучуларды алдыга өткөрүүгө милдеттүү.

6.2. Коридор менен жүргөндө же тепкичтен көтөрүлүп-түшкөндө билим алуучулар оң тарап менен жүрүүгө тийиш.


6.3. Билим алуучулар тарбиялуу адам катары жолуккан ар бир адам менен, анын жашына жана макамына карабастан, сөзсүз түрдө саламдашууга милдеттүү.

6.4. Билим алуучулар Университеттин мүлкүнө аяр мамиле кылууга милдеттүү: столдорду, отургучтарды, жабдууларды сындырбоо, Университет аймагында тазалыкты жана тартипти сактап, тейлөө кызматкерлердин эмгегин сыйлоого. Университеттин дубалдарына, парталарына жана башка интерьер буюмдарына жазууга тыюу салынат.

6.5. Окуу процессинде жана башка массалык иш-чаралар учурунда (темалык жолугушуулар, конференциялар, маданий программалар ж.б.) сагыз чайноого тыюу салынат. Университеттин аймагындагы интерьер буюмдарына сагыз жабыштырууга катуу тыюу салынат.

6.6. Университеттин аймагында саясий жана идеологиялык үгүт иштерин жүргүзүүгө тыюу салынат.

6.7. Кыргыз Республикасынын Укук бузуулар жөнүндө кодексинин 83-беренесине, ошондой эле Кыргыз Республикасынын жарандарынын ден соолугун тамекини, никотинди керектөөнүн

	Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновация министрлиги С.Нааматов атындагы Нарын мамлекеттик университети Билим алуучуларынын этика кодекси			СМС ЖЖ 3.33- 2025
	1-выпуск	0-изменение	№1 экземпля	8/8 лист

кесепеттеринен жана айланадагы тамеки түтүнүнүн жана аэрозолдун таасиринен коргоо жөнүндө мыйзамына ылайык, Университеттин аймагында, белгиленбеген жерлерде тамеки заттарын тартууга, өрт жана санитардык коопсуздук эрежелерин бузууга тыюу салынат.

7. Билим алуучулардын сүйлөө жана баарлашуу эрежелери

7.1. Билим алуучулар сүйлөө маданиятынын нормаларын сактоого милдеттүү:

- улуу же тааныш эмес адамга «Сиз» деп кайрылуу;
- билим алуучулар, окутуучулар, коноктор жана башка кызматкерлер менен баарлашууда фамильярдуулукка жол бербөө;
- жаргон сөздөрдү жана сөз-паразиттерди колдонбоо;
- одоно жана адепсиз сөздөрдү, уят сөздөрдү колдонбоо;
- туура сүйлөө жана баарлашуу стилин сактоо.

7.2. Университетте адамдын ар-намысын жана кадыр-баркын басмырлоонун бардык түрлөрүнө тыюу салынат.

7.3. Билим алуучулар окутуучуларга, билим алуучуларга, конокторго жана башка кызматкерлерге орой мамиле жасоого жол бербөөгө тийиш;

7.4. Эгер билим алуучу окутуучу же кызмат адамы ката кетирди деп эсептесе, ал маселени алгач аны менен жекече, тактык жана сылыктык менен талкуулоого тийиш. Эгер тараптар бир пикирге келе албаса, билим алуучу маселени чечүү үчүн жогорку жетекчиликке кайрылууга укуктуу.

7.5. Эгер билим алуучу башка билим алуучу ката кетирди деп эсептесе, ал маселени аны менен жекече талкуулоого милдеттүү. Эгер макулдашууга жетишилбесе, билим алуучу маселени тайпа куратору, деканаттын же Университеттин тиешелүү өкүлү менен талкуулоого укуктуу.

7.6. Ушул Кодекстин талаптары бузулгандыгын байкаган билим алуучу, мүмкүнчүлүккө жараша, аны ушул Кодекстин жана колдонуудагы мыйзамдардын алкагында токтотууга аракет кылууга тийиш. Эгер бул мүмкүн болбосо, ал студенттик өз алдынча башкаруу органдарына, жаштар саясаты бөлүмүнө же Университеттин администрациясына кабарлоого милдеттүү.

8. Корутунду жоболор

8.1. Кодекстин жоболору Университеттин бардык билим алуучулары үчүн милдеттүү болуп саналат.

8.2. Билим алуучулар кодекске өзгөртүү киргизүү боюнча сунуш бере алышат.

8.3. Билим алуучулар ушул Кодекстин жоболорун сактоосу аларды башка окуу жайларында практикага же мобилдүүлүк программаларына жайгаштыруу маселесин чечүүдө, окууну аяктагандан кийин берилген маалымкаттарда, магистратиурага, аспирантурага кабыл алуу боюнча рекомендацияларда, сыйлоо же дисциплинардык жоопкерчиликке тартуу жөнүндө чечим кабыл алууда эске алынат.